

Klimaatverandering

Mr. drs. C. Homan

Klimaatverandering prijkt sinds enige jaren op de agenda van veiligheidsdeskundigen. Zo stond klimaatverandering in april 2007 voor het eerst op de agenda van de VN-Veiligheidsraad als 'veiligheidsprobleem'. Meer publiciteit in dezelfde maand trok echter het rapport 'National Security and the Threat of Climate Change'.

In deze studie van gepensioneerde Amerikaanse admiraals en generaals wordt klimaatverandering beschouwd als *threat multiplier* voor instabiliteit in sommige van de meest explosieve regio's in de wereld. Maar daar bleef het niet bij. Zo verschenen hierna onder meer gezaghebbende rapporten van de Duitse Adviesraad voor Mondiale Verandering en de Europese Unie. De Duitse studie noemt vier dimensies van klimaatverandering die (indien geen adequate maatregelen worden genomen) tot sociale destabilisering en uiteindelijk tot geweld kunnen leiden: afname van het aantal zoetwaterbronnen; vermindering van de voedselproductie; toename van stormen en overstromingen en groei van migratie. Het rapport van de EU beschouwt in navolging van het Amerikaanse rapport klimaatverandering ook als *threat multiplier*.

De mens verantwoordelijk

Niettemin beweerden in die jaren klimaatsceptici nog dat de mens grotendeels niet verantwoordelijk was voor opwarming van de aarde. Zij schreven het grootste deel van de opwarming aan natuurlijke oorzaken toe, zoals kleine variaties in de zonneactiviteit. De ideeën van deze critici lijken echter achterhaald. Algemeen wordt tegenwoordig door klimaatdeskundigen aanvaard, dat de mens verantwoordelijk is voor het broeikas effect van de afgelopen decennia.

President Barack Obama noemde twee jaar geleden klimaatverandering zelfs een van de vijf belangrijkste bedreigingen van de nationale veiligheid. In zijn 'Climate Assessment' in mei 2014 concludeerde Obama dat het eigenlijk al te laat was. Deskundigen schreven dan ook dat als we niets doen aan de

Door klimaatverandering zullen stormen en overstromingen in aantal toenemen. Foto: Wikipedia

uitstoot van broeikasgassen, de effecten catastrofaal zullen zijn en niet onderdoen voor die van een atoomoorlog. Zelfs als de wereld de thermostaat op +2 weet te zetten, zullen volgens hen de milieuvluchtelingen, de voedselcrises en het ondergelopen land ons aan ons onvermogen herinneren.

Obama concludeerde in 2014 dat het eigenlijk al te laat was

Klap op de vuurpijl

Een medio 2015 in opdracht van de zeven grootste geïndustrialiseerde landen (G7) verschenen rapport 'A New Climate for Peace', gaat verder en stelt dat opwarming van de aarde zelfs in de hele wereld tot instabiliteit leidt. De auteurs noemen klimaatverandering de *ultimate threat multiplier*, de factor die bedreigingen vergroot. Anders gezegd: klimaatverandering is niet de oorzaak van conflicten, maar wel de klap op de vuurpijl, de factor die bovenop andere problemen komt.

Zo verwijzen de auteurs onder meer naar Syrië. De burgeroorlog in dit land werd voorafgegaan door een vijf jaar durende droogte in het belangrijkste landbouwgebied van het land. De klap voor de landbouw duwde volgens deze auteurs veel gezinnen richting de steden, die al met overbevolking en werkloosheid kampten. Een en ander had een burgeroorlog tot gevolg.

Minister Koenders heeft zich ook publiekelijk bezorgd getoond over klimaatverandering. Hij vindt echter dat hoewel klimaatverandering wel erkend wordt als probleem, het nog te weinig gekoppeld wordt aan veiligheidsvraagstukken. De minister stelt dat klimatologische problemen vaak aan de basis staan van gevaarlijke sociale spanningen. Zo werken volgens Koenders, in navolging van klimaatdeskundigen, structurele droogte, hitte, wateroverlast en heftige stormen steeds vaker onrust, migratie en conflicten in de hand. De minister meent dat de internationale gemeenschap zich niet langer kan permitteren om alleen op te trekken. De gevolgen van klimaatverandering zoals watersnood, stormen en zeespiegelstijging houden zich immers niet aan grenzen. En ook migratie, radicalisering en politieke instabiliteit kunnen volgens Koenders snel internationale vormen aannemen.

Smeltende ijsbergen hebben een stijging van de zeespiegel tot gevolg. Foto: Wikipedia

Klimaatakkoord

Inmiddels is op 12 december jl. het 'historische' akkoord van Parijs tot stand gekomen, in de geschiedenis van bijna een kwart eeuw VN-klimaatconferenties, die doorgaans resulteerden in weinig hoopgevende uitkomsten (Kopenhagen), het meest ambitieuze en bindende klimaatdocument. Zowel rijke als arme landen, in totaal 195, hebben punten binnengehaald in de slottekst. De arme landen slaagden erin het streefcijfer van maximaal 1,5 graden opwarming van de aarde als nobel voornemen in de tekst te krijgen. In ieder geval moet de opwarming van de aarde worden beperkt tot minder dan 2 graden Celsius. Ook hebben zij voor elkaar gekregen dat de kleine eilandstaten die gevaar lopen door klimaatverandering geholpen worden bij het bestrijden van de acute symptomen. Het akkoord betekent ook voor de toekomst het einde van het tijdperk van de fossiele brandstofindustrie.

Een beeld uit de Syrische burgeroorlog, Foto: You Tube

Onze Staatssecretaris van Milieu, Sharon Dijksma, sprak van een geweldige prestatie in Parijs door voor het eerst in de geschiedenis een voor alle landen geldend juridisch bindend klimaatakkoord te sluiten. Hiermee hebben we volgens Dijksma onze kinderen en kleinkinderen een grote dienst bewezen. Het succes van de klimaatop is eindelijk mede te danken aan een steeds urgenter gevoel dat de opwarming van de aarde een grote bedreiging vormt. De gevolgen van klimaatverandering zijn immers al enige tijd steeds meer voelbaar. Zo gaat onder meer de temperatuur omhoog, nemen extreme weersverschijnselen qua hevigheid en frequentie toe en zijn het poolijs en de gletsjers aan het smelten. Maar ook als men de temperatuurstijging weet te beperken, dan nog zal aanpassing aan de gevolgen van klimaatverandering noodzakelijk blijven, omdat de gevolgen toch nog lang zullen doorwerken. Actie is dus geboden!

Gevolgen voor de krijgsmacht

Aangezien klimaatverandering tegenwoordig eindelijk alom als een veiligheidsprobleem wordt beschouwd, rijst ook de vraag welke gevolgen dit heeft voor de rol van de krijgsmacht. Zoals bekend is een van de hoofdtaken van de krijgsmacht de 'ondersteuning van civiele autoriteiten bij rechtshandhaving, rampenbestrijding en humanitaire hulp, zowel nationaal als internationaal'. Waarschijnlijk zal de krijgsmacht vaker worden ingezet als gevolg van klimaatverandering, zeker als het gaat om de inzet bij klimaatgerelateerde rampen. De krijgsmacht beschikt dan ook over een veelheid van *dual use* middelen (transportvliegtuigen, helikopters, amfibische transportschepen, drones, veldhospitaal etc.) die steeds snel en flexibel kunnen worden ingezet, ook voor ondersteuning van civiele operaties. Bedacht moet echter worden dat de krijgsmacht allereerst een gewelddoel is van de overheid, bedoeld voor inzet bij militaire operaties. Dat besef geldt vooral in de huidige wereld, die zich kenmerkt door een toenemende wanorde. Niettemin dient Defensie ruimte te laten om haar capaciteiten zoveel mogelijk ook ten dienste te stellen voor ondersteuning van civiele autoriteiten, in het bijzonder voor klimaatgerelateerde problemen!

Militaire helikopters kunnen worden ingezet ter ondersteuning van de civiele autoriteiten. Foto: US DoD